

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 7 (218) КВІТЕНЬ

2011

2011 квітень № 7 (218)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Частина I

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412 ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку
наукових фахових видань України
(педагогічні науки)
Постанова президії ВАК України від 14.10.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 9 від 25 березня 2011 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов А. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії “Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Максименко Г. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Ротерс Т. Т.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чиж О. Н.**

**Редакційні вимоги
до технічного оформлення статей**

Редколегія “Вісника” приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2011.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 3 – 4 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЗАГАЛЬНОЇ, МИСТЕЦЬКОЇ, КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ТА ПОЛІХУДОЖНЬОГО ВИХОВАННЯ

1. **Пономарьова О. М.** До відкриття IV Всеукраїнської науково-практичної конференції „Формула творчості: теорія і методика мистецької освіти”..... 5
2. **Глазунова І. К.** Основні історичні етапи Болонського процесу..... 7
3. **Зюзіна Т. О.** До проблеми загальнотеоретичного обґрунтування оновлення змісту гуманітарної культурологічної підготовки студентів у ВНЗ..... 13
4. **Каминін В. Є.** Проведення соціометричного та психологічного моніторингу в освітньому процесі..... 18
5. **Козир А. В.** Методичні засади підготовки студентів інститутів мистецтв: аналіз зарубіжного досвіду..... 25
6. **Коношенко С. В.** Естетичне виховання дезадаптованих підлітків засобами театрального мистецтва в умовах реабілітаційних центрів..... 32
7. **Ліхницька Л. М.** Компонентна структура готовності студентів інститутів мистецтв до мистецької інноваційної діяльності..... 37
8. **Лямзіна О. Ю.** Література – засіб формування естетичних смаків..... 42
9. **Макаренко А. В.** Застосування інтерактивних методів навчання в підготовці майбутніх учителів у сфері мистецької освіти..... 47
10. **Матошко А. С.** Відеоарт у контексті творчості Оксани Плисюк..... 53
11. **Перейма В. В.** Теоретичні аспекти формування естетичної культури дезадаптованих учнів..... 61
12. **Петров В. С., Петрова Н. І.** Поради викладача-наставника у формуванні професійно-педагогічної культури майбутнього вчителя в процесі методичної підготовки до сучасного уроку..... 66
13. **Півторапавло В. В., Гречина О. М., Коваль І. С.** Роль сімейного виховання в процесі формування особистості в сучасних умовах..... 73
14. **Цибулько Л. Г.** Формування естетичної культури в учнів загальноосвітніх шкіл-інтернатів засобами мистецтв..... 79
15. **Шумський М. О.** Зміст режисерської підготовки майбутніх учителів музики в умовах упровадження кредитно-модульної системи..... 83

Ключові слова: вітраж, сучасний вітраж, термінологія.

Радомский Н. Т. Особенности современного витража в теоретическом измерении

В статье обоснована необходимость систематизации произведений современного витражного искусства. Акцентируется появление признаков интерференции в терминах украинской профессиональной лексики витражного искусства. Предложена типология и современная классификация витражей по их основным признакам.

Ключевые слова: витраж, современный витраж, терминология.

Radomski M. T. Feature modern stained-glass in theoretical measurement

In the articles the necessity of systematization of works of modern turn art is grounded. Appearance of signs of interference in terms of the Ukrainian professional vocabulary of stained-glass window art is accented. Tipologiya and modern classification of stained-glass windows on their basic signs is offered.

Key words: stained-glass window, modern stained-glass window, terminology.

УДК 378.011.3-051:7.012

А. І. Рожков

**ПОРТФОЛІО ЯК СПОСІБ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА
ВІЗУАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ДИЗАЙНЕРА**

Ставлячи проектні завдання перед дизайнерами, суспільство водночас відіграє важливу роль, стаючи не тільки учасником процесу, але й компонентом єдиної соціально-комунікативної системи. Для досягнення високих стандартів у системі дизайнерської діяльності сьогодні постає необхідність виховання дизайнера як високодуховної, всебічно розвинутої, гармонійної, здатної до саморозвитку особистості, яка має глибокі знання з теорії практичної роботи. А по закінченні ВНЗ постає питання самоідентифікації та позиціонування дизайнера як сформованого спеціаліста.

„Мета життя – самовираження. Проявити в усій повноті свою суть – ось для чого ми живемо”, – писав Оскар Уайлд у своєму творі „Портрет Доріана Грея” [1, с. 21].

Проблеми пошуку засобів самоідентифікації в художньому світі вирішувалися завжди. Людина завжди прагнула, а точніше відчувала необхідність залишити згадку про себе у вигляді якогось зображення,

знака або символу, який буде відображати характерні риси людини.

Одним із способів самовираження дизайнера, який стоїть на шляху закінчення ВНЗ і пошуку працевлаштування, як раз і є портфоліо як відображення не тільки професійних умінь, але й глибокого внутрішнього світу людини, формування якоюсь мірою карти особистості. Таким чином, устанавлюється новий характер взаємодії між дизайнером і людиною, яка переглядає портфоліо, де на перший план виходить візуальна мова портфоліо, для якої відстань не має значення. Тому портфоліо постає своєрідним „паспортом” дизайнера, становлячи матеріальну річ внутрішнього духовного світу людини. З погляду сучасної психології, бажання стати відомим, прославитися – абсолютно нормальне бажання. Тому досягти популярності і, як наслідок, матеріального благополуччя сьогодні виявляється цілком закономірним соціально-економічним і одночасно психологічним явищем [2]. А першим кроком до цієї популярності й самореалізації є саме портфоліо як концентрація складників практичного й духовного досвіду особистості.

Однак, не в усіх студентів-дизайнерів є розуміння важливості та необхідності мати певну колекцію своїх робіт у належно оформленому вигляді. Усвідомлення цієї важливості стимулює студента-дизайнера до розвитку творчих можливостей, досягнення високих результатів, а що ще більш важливіше – підвищення уваги до саморозвитку та самоосвіти.

Студент розуміє, що саме він відповідальний за своє майбутнє та кар’єру і що саме портфоліо є одночасно і кульмінацією, і стимулом продовження його професійного та духовного, яке буде представляти творчі здобутки дизайнера без використання вербальної мови.

Отже, суперечності, які склалися в соціокультурному просторі між потребами населення у кваліфікованих кадрах та підходами, що зберігаються, у вищій школі, які не забезпечують належною мірою ефективного професійного формування особистості, здатний успішно конкурувати на ринку, полягають не тільки в необхідності вдосконалення методів формування професійної компетенції дизайнера-фахівця, а й у впровадженні системи самоідентифікації, самоконтролю та саморозвитку. Такою системою може стати портфоліо як комплекс професійної самоідентифікації дизайнера.

Феномен портфоліо досліджено такими вченими, як: Е. Мельникова („Портфоліо як засіб оцінки навчально-дослідницької компетентності студентів”; „Портфоліо як продукт співтворчості викладача і студента”), І. Кисельова („Портфоліо і його роль в процесі навчання”), І. Государьова („Дистанційна підтримка навчання на основі веб-портфоліо вчителя”), Н. Михайлова („Педагогічна технологія „Портфоліо студента” як засіб розвитку творчої активності і рефлексії”), Р. Чернишова, В. Андрюханова („Портфоліо – пріоритетний напрям реалізації інноваційних педагогічних технологій в умовах допрофільного та профільного навчання”), Н. Гавриш, В. Прошкін, О. Сущенко

(„Науково-дослідницька діяльність студентів як інтегруючий фактор у процесі професійної підготовки фахівців у педагогічному університеті”) та ін.

Досліджуючи естетичний аспект в архітектурі та дизайні, В. Гропіус шукав формоутворення, яке, „будучи адресоване до відчуттів, з'єднає людину з людиною тісніше, ніж слова”. У нашому випадку такою завершеною формою служить портфоліо, що використовує графічну мову, розкриває та виявляє творчу особистість. Саме Гропіус визначив основи візуальної мови в дизайні та архітектурі, її специфічну конструктивну мову з ключем для розгадки.

Останнім часом активізується функція портфоліо в науково-педагогічному пошуку. З'явилося таке поняття, як „портфоліо вчителя”, у який збирають особисті досягнення, пов'язані з професійним та індивідуальним зростанням.

Отже, з одного боку портфоліо – це демонстрація досвіду, закріплена на матеріалі розповідь про професійні та особисті якості. З іншого – проектування портфоліо для дизайнера – це не тільки презентація власних робіт, але й значна частина життя і творчого пошуку дизайнера. Переглядаючи портфоліо, автор бачить шлях свого вдосконалення, пошуку, становлення.

Доведено, що портфоліо має такі функції:

1. Мотиваційну – портфоліо як технологія навчання й стимулювання, орієнтує їхніх творців на досягнення високих навчальних і професійних результатів та розвиток пізнавальних і творчих здібностей.
2. Оцінювальну – портфоліо як метод незалежного оцінювання результатів у будь-якій сфері.
3. Портфоліо як своєрідний метод самопрезентації.

Ставлячи проектні завдання перед дизайнерами, суспільство відіграє важливу роль, стаючи не тільки учасником процесу, але й компонентом єдиної соціально-комунікативної системи.

Проектні завдання:

1. Скласти дизайн-концепцію згідно з розуміннями ідеї портфоліо.
2. Виявити образне рішення, форму, технологічну методику.
3. Виявити зв'язок форми, змісту та обсягу портфоліо.
4. Розглянути проектування як процес аналізу, оцінки, синтезу.
5. Визначити основні композиційні рішення в портфоліо.
6. Визначити кольорову гаму, ґрунтуючись на гармонії кольору та його психологічному впливові.
7. Продумати використання шрифту та можливих шрифтових композицій.
8. Визначити формат та технічні особливості.
9. Проаналізувати умови функціонування портфоліо.

Робота над проектним завданням дає змогу зробити портфоліо, яке буде виконувати свої функції, а саме: розкривати та виявляти творчі

й людські якості особистості, сутність духовного життя людини, сприяти самореалізації та самооцінці. Отже, ми можемо стверджувати, що портфоліо становить особливий елемент комунікації й для дизайнера, і для будь-якої особистості, незалежно від її професійного спрямування.

З'являється необхідність у самостійному виборі траєкторії особистого розвитку відповідно до здібностей і можливостей особистості, концентрації на свідоме самовдосконалення й самооцінку власних результатів, мотивації, спрямований на досягнення результату, а саме формування професійного високодуховного дизайнера-графіка, у якого портфоліо є значущим елементом у житті.

Треба чітко розуміти, що портфоліо дозволяє реалізувати новий характер взаємин, використовувати ідеї мотивації й стимулювання, самореалізації та самоврядування в будь-якій сфері його застосування.

Студент збирає й оновлює портфоліо протягом усього терміну навчання, яке, як ми знаємо, продовжується впродовж усього життя, створюючи тим самим свій образ і історію.

Література

1. Wilde O. The Picture of Dorian Gray / O. Wilde. – Dover Publications, 1993. – 176 p. **2. Сборник** научных статей. – Спб., 2006. – 144 с.

Рожков А. І. Портфоліо як спосіб самоідентифікації та візуальної комунікації майбутнього дизайнера

У статті розглянуто портфоліо як один із способів самовираження та самоідентифікації дизайнера, що стоїть на шляху закінчення ВНЗ і пошуку працевлаштування. Визначено, що портфоліо є одночасно й кульмінацією навчальної діяльності, і стимулом продовження професійних та духовних особистісних якостей дизайнера. Також визначено, що портфоліо позиціонує та створює образ дизайнера без використання вербальної мови.

Ключові слова: самоідентифікація, візуальна комунікація, самооцінка, самовдосконалення, проектні завдання.

Рожков А. И. Портфолио как способ самоидентификации и визуальной коммуникации будущего дизайнера

В статье рассмотрено портфолио как один из способов самовыражения и самоидентификации дизайнера, который стоит на пути окончания ВНЗ и поиска трудоустройства. Определено, что портфолио является одновременно и кульминацией учебной деятельности и стимулом продолжения профессиональных и духовных личностных качеств дизайнера. Также определено, что портфолио позиционирует и создает образ дизайнера без использования вербального языка.

Ключевые слова: самоидентификация, визуальная коммуникация, самооценка, самоусовершенствование, проектное задание.

Rozhkov A. I. Portfolio as a method of self-identification and visual communication for a future designer

The article is aimed to analyze two topics: a portfolio as one of the designer's means of self-expression and self-identification in preparation for graduation from a university and a portfolio as one of the designer's means of self-expression in a search for a job. A design portfolio is the culmination of the educational activity and a stimulus for the future professional and internal designer's qualities at the same time. It also promotes the designer's positive image without using the verbal language.

Key words: self-identification, visual communication, self-rating, self-realization, detail design.

УДК 37.015.31(043)(477) ''190/2010''

К. В. Ткачов

**ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ
В ДИСЕРТАЦІЯХ 1990 – 2010 рр., ЗАХИЩЕНИХ
В УКРАЇНІ ТА РОСІЇ**

Сучасне суспільство потребує особистостей, яким притаманне гнучке мислення, здатність вільно орієнтуватися у швидкоплинному світі, висувати й реалізовувати нестандартні цілі, готовність до постійних змін. У цих умовах особливого значення набуває формування творчої активності особистості.

Проблему формування й розвитку творчої активності особистості не один десяток років досліджують філософи, психологи, педагоги (Г. Альтшулер, В. Аронов, Г. Буш, Л. Виготський, В. Данченко, Л. Зеленов, К. Кантор, В. Корешков, В. Кузьмін, І. Лернер, В. Нікіфоров, Л. Новикова, О. Хан-Магомедов, В. Щербаков, Е. Юдін та ін.).

Важливість й актуальність проблеми формування творчої активності знаходять своє відображення у суттєвому зростанні за останні 20 років кількості наукових праць, присвячених цій проблемі. У статті представлено аналіз дисертацій, спрямованих на визначення сутності, структури і шляхів формування творчої активності особистості.

Джерелом для отримання інформації про дисертації 1990 – 2010 років були сайти dissert.ru (дисертації Росії), dissert.com (дисертації України) сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. З масиву дисертацій, представлених на цих сайтах, на сьогодні нами було відібрано, розглянуто й проаналізовано 58 дисертацій, присвячених різним аспектам проблеми формування творчої активності особистості і захищених в Україні та Росії в досліджуваний період. Серед них – 3 докторських та 55 кандидатських.